

ВІД ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Якщо брати правову базу нашої держави, створену за роки незалежності, то в ряду найвизначніших правових актів будуть Декларація про державний суверенітет, Акт проголошення незалежності і Конституція України. Вони логічно пов'язані між собою, а Конституція ще й є основною базою для всіх нормативно-правових актів держави.

Одна на всіх і... кожному своя // Інтерв'ю і статті (авторпортрет політика). – Х. : НУВС, 2004. – С. 475.

Процес створення нового Основного Закону нашої держави розпочався 16 липня 1990 року. В цей день Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки прийняла Декларацію про державний суверенітет України. Декларація приймалася у гострій політичній боротьбі національно-патріотичних сил з комуністичною партійною номенклатурою, яка була представлена у Верховній Раді групою «239»... Декларація ввела замість УРСР сучасну назву держави – Україна. В Декларації було проголошено офіційне поняття «національна держава», «національна державність», «самовизначення української нації», підкреслювалася приналежність до народу України (єдиного джерела влади) громадян всіх національностей, стверджувалось верховенство Конституції і законів республіки на своїй території, розподілялась влада на законодавчу, виконавчу і судову, громадянам було гарантовано рівність перед законом, права і свободи, передбачені як Конституцією, так і нормами міжнародного права. Вперше проголошувалось територіальне верховенство і недоторканність кордонів, економічна самостійність і рівний захист усіх форм власності, економічна безпека і національно-культурне відродження українського народу...

В Декларації відобразилися взаємні зіткнення протиборчих політичних сил, тому вона несе в собі й відповідну невизначеність, і рішучість на наступні політичні кроки у становленні української державності.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 370-371.

Бурхливі події серпня 1991 року прискорили вихід України з Радянського Союзу. 24 серпня 1991 року Верховна Рада України, реалізуючи положення Декларації про державний суверенітет, прийняла Акт незалежності України. Цей акт підтверджував положення Декларації про неподільність і недоторканність

території України та проголосував, що на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 375.

Спираючись на рішення свого народу, Україна першою з колишніх радянських республік 5 грудня 1991 року заявила, що вважає Договір 1922 року про утворення Союзу Радянських Соціалістичних Республік недійсним і нечинним стосовно себе, а 8 грудня в Біловезькій Пущі щойно обраним Президентом України Л. Кравчуком була підписана угода про припинення існування Радянського Союзу як держави.

Сьогодні значення референдуму 1 грудня 1991 року якимсь недооцінюється і політиками, і вченими, і пересічними громадянами незалежної України. Історичне значення референдуму, на мій погляд, полягає в тому, що саме тоді українці прийняли свідоме загальнонаціональне рішення про своє майбутнє, заявили про себе як про народ, який має свою державу. Без референдуму 1 грудня 1991 року не було б і Конституції 1996 року.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 379.

Пишаюсь тим, що я не був у стороні, коли розроблялась Конституція України, що ряд моїх пропозицій, висунутих на науково-практичних конференціях, у виступах на засіданнях Верховної Ради та в засобах масової інформації в подальшому були враховані й знайшли свій відбиток у Конституції. Вони стосувались основних прав і свобод громадян, питань власності, організації державного устрою тощо.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 380.

Сьогодні є ті, хто закидає нам, мовляв прийняли Конституцію «однієї ночі», поспіхом. Так може говорити той, хто не знає, яку величезну роботу було проведено по підготовці проекту Конституції за 5 років від проголошення незалежності до прийняття Конституції 28 червня 1996 року. Сам особисто ознайомився з конституціями 19 країн Європи і можу стверджувати, що в Конституції України враховано кращий досвід, як вітчизняний, так і зарубіжний. І якщо норми Конституції в якійсь частині не виконуються, то винити слід не положення Конституції, а тих, хто має їх виконувати.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 382–383.

Наш Основний Закон був прийнятий за одну ніч, проте цій події передувала напружена шестирічна праця по його розробці, участь в якій брали не тільки Голова Верховної Ради і Президент, а й депутати, вчені, практики. Конституційний процес, до того ж, включав у себе безліч науково-практичних конференцій, кілька разів тексти Закону виносились на обговорення різного роду вчених аудиторій. При розробці проекту ми вивчали конституції європейських країн, намагаючись запозичити в них все краще, що є – по правах людини, по розподілу влади, противазі і взаємодії її вищих ешелонів...

Ми проголосили людину найбільшою цінністю, її життя, честь і гідність, недоторканність. Це сфера особливої уваги держави, другий розділ Конституції повністю присвячений правам, свободам та обов'язкам громадян. Але в значній мірі це сьогодні ... залишається тільки декларацією...

Сьогодні важливим мені вбачається не формування двопалатного парламенту і не імплементація референдуму, а всіляке стимулювання економічного розвитку держави. Тому і в Конституції перш за все категорично треба посилювати ті норми, які зумовлюють економічний розвиток держави, пріоритетність, недоторканність права.

Одна на всіх і... кожному своя // Інтерв'ю і статті
(автопортрет політика). – Х. : НУВС, 2004. – С. 475–476.

Права і свободи людини і громадянина та їх обов'язки, проголошені Конституцією, стали невід'ємним атрибутом життя Українського народу. Я щасливий усвідомленням, що розробляв Конституцію і голосував за неї. Авторами Конституції є всі народні депутати, які її приймали як законодавці...

Якщо людина, маючи всі ознаки цивілізованості, не має паспорта, то її не можна назвати повноправною, бо без документа, який засвідчує особу, вона не зможе повною мірою використати свої права і свободи. Так і держава, маючи населення, назву, територію, кордони, столицю, державні символи та інші ознаки державності, не буде завершеною в своєму будівництві без Конституції. Конституція України є.

Шлях до Конституції України // Триста п'ятдесят років мого життя. – Х. : НУВС, 2001. – С. 383.

О. М. Бандурка

ректор Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії правових наук України,
народний депутат України I–IV скликань